

Els fonaments d'un nou impuls

El moment actual és difícil. Si ho pensem bé sempre el que és difícil és el moment *actual*; per la molt senzilla raó que les dificultats passades o bé han estat superades perquè les hem vençut com a tals dificultats, o bé si ens han vençut elles a nosaltres estan ara convertides en ferides millor o pitjor superades, i, per l'altra part, les dificultats futures encara no són presents i podem esperar sempre reforçar-nos per tal de enfrontar-les amb èxit. Encarar una dificultat es veure-se-les amb el present d'una bona manera.

El moment actual és difícil d'una manera especial, i ho vull dir voluntàriament d'una manera breu, penso, que estem *destarotats*. Em refereixo a l'expressió i a les situacions que descrivia Mossèn Ballarín al seu article a l' *Avui* del propassat dissabte 7 de juny. Destarotat és qui fa les coses sense ordre ni concert. En Ballarín es referia al Barça, la cuina, la política i l' església. No faré cap comentari. He dit que volia ser breu i no em vull permetre cap expansió en la descripció del diagnòstic per les raons que exposaré tot seguit. L'experiència en aquest ordre de coses m'ha ensenyat dues coses quan descrius alguna rivalitat pròpia, interna de la vida catalana com una cosa lletja sempre trobes algú que defensa amb molta intensitat emotiva, i algunes raons, una de les dues parts del conflicte que sigui. De manera que podria anar creixent en mi la convicció que no tenim remei i no voldria pas concloure que no tenim remei. L'altra cosa la segona que he anat observant és que l'enginy, la gràcia, l'agudesesa dels interlocutors quan la conversa es generalitza sobre les nostres discòrdies és molt elevada, sabem riure i plorar

sobre nosaltres mateixos d'una manera excel·lent, el talent que mostrem per tal de estripar-nos els uns als altres és considerable. Hauríem de concloure, doncs, que tenim més qualitats per la sàtira i el plany que per la teràpia i el redreçament. Haurem de reafirmar la possible sospita que això ens passa perquè no tenim remei? Ens hi haurem de conformar? A que treu cap somniar amb belles imatges i paraules tasques superiors als nostres recursos morals i a la nostra cohesió com a poble.

La primera conclusió que vull compartir amb vosaltres aquest vespre, la que m'obre el nivell des del que vull parlar i començar plegats una reflexió que ens haurà d'ocupar durant un temps, és la següent: si no ens resignem a admetre que no tenim remei, ni ens abandonem a la nostra sort deixant-nos portar per la nostra espontaneïtat ens cal alguna cosa així com un moviment de correcció, una aturada de les nostres inèrcies. Darrerament el diari *Avui* està publicant una sèrie d'articles sota el títol: *Cap on va Catalunya?* És que Catalunya és alguna cosa que ha d'anar sempre a alguna banda? A on ha d'anar Catalunya? Qui vol fer anar Catalunya a algun lloc amb preferència a algun altra? Qui accelera i qui frena aquest anar i venir de Catalunya? Exactament a on? Quantes direccions se'ns proposa ara mateix a les nostres modernitzacions, avenços, progressos, esforços? Qui les proposa en cada cas i quines són les seves intencions? Què es disputen exactament els qui proposen direccions oposades? Es tracta d'una retòrica a la que ja ens hem acostumat i que ens gronxa mentre ens adormim, d'un excitant al que som addictes i ja no ens fa efecte, o, en realitat, és que la vida catalana és la d'un poble belluguet, que mai para quiet i que s'agita sempre li faci profit o no li faci profit el moviment més o menys convuls que cada cop efectua?

Com resulta tan útil tantes vegades en la recerca filosòfica potser fora bona cosa si ens parem un moment a interrogar una imatge, metàfora, o figura que fem servir habitualment sense adonar-nos de la seva funció real. Trobarem, potser, que la figura d'una Catalunya que es mou, avança, progressa s'esforça i s'inquieta amaga la frustració bàsica d'una situació de dependència i submissió que es compensa per un munt de proposta de dinamismes contradictoris i massa sovint tèrbols. La recerca té sentit perquè si l'agitació en veritat ens enganya haurem de demanar-nos necessàriament a què treu cap dividir constantment el país per la presència i accions de parts dels seus ciutadans i ciutadanes que es segreguen de la resta i són coneguts com catalanistes, regionalistes, nacionalistes, independentistes, sobiranistes, els del dret a decidir i potser alguna cosa que em deixo de les expressions que han circulat en els darrers dos-cents anys.

En el davantal del programa del curs dèiem: *"Ningú sap massa cap on va el nostre poble si ens abandonéssim a les inèrcies que ara ens travessen. Atabalant-nos no farem res de profit. Xerrant sobre nosaltres mateixos no construirem res de sòlid. Un temps de recolliment en el silenci, la recerca esperançada d'un endins des del qual respirar, actuar i avançar amb renovades energies, potser fora una bona cosa si ens ho prenem com un viatge cap els fonaments d'un nou impuls".* Jo ja sé que l'ús d'aquest llenguatge en expressions tals com *un temps de recolliment en el silenci, o recerca esperançada d'un endins*, i en general aquesta manera de plantejar les coses fa somriure a moltíssim personal; fa riure als pragmàtics, als polítics, als dinàmics, als comunicadors, als tècnics educatius, als empresaris, al munt d'experts de tota mena que s'agiten en les nostres societats

avançades d'aquesta Europa de la que formem part i que segons l'expressió de Jean- François Mattéi el filòsof té la mirada buida « Le regard vide. Essai sur l'épuisement de la culture européenne » (Flammarion, 290 pages, 20 E). També sé que la fecunditat d' un contracop que ens radiqui en el que ens és superior i en el que és senzill és totalment incommensurable respecte a l'eficàcia dels altaveus en relació als quals nosaltres som una veu feble i petita. Cal, crec, radicar-nos en els que ens és superior i ens resulta senzill i que podem viure cada dia com a superior i senzill . M'explicaré amb un exemple és una història d'un cafè amb llet. Argentina Gòmez era una catalana d'origen gallec que va venir a principis dels anys cinquanta a Barcelona. La història me la va explicar ella en a mi molts anys després. Quan va arribar no tenia res , caminava a peu d'un lloc a l'altra de Barcelona, havia anat a *La Vanguardia* a llegir els anuncis de fer feines i va trobar una adreça al carrer de Rosselló que era on vivia la meua avia en un quart pis sense ascensor. La seva frase és espectacular *Catalunya ha estat sempre per a mi aquell cafè amb llet*. Explicaré de quin cafè amb llet es tracta. En arribant a casa la meua àvia l'Argentina va fer els tractes i es va posar a fer feines, l'avia segons em comptava Argentina Gòmez va observar que estava dejuna i li va preparar un cafè amb llet i pa torrat amb mantega i va fer que s'ho prengués sense massa miraments perquè era una dona que no estava per romanços. Quan va ser l'hora de pagar-li les hores que havia treballat, la noia va esmentar el cafè amb llet per tal de que li fos descomptat del seu salari, -si ho feia així era perquè així estava acostumada-, i l'avia li va respondre molt breument i d'una manera tallant "*vinga dona vinga !*". No vull treure aquest cafè amb llet de la seva senzillesa, sí que vull , però, des d'aquesta senzillesa purificar-nos de tants complexos, flagel·lacions i febleses

d'autoestima elemental amb que ens hem turmentat i ens turmentem al parlar de la immigració com al parlar de tantes coses. Els qui ens han infós una culpa estranya en tot aquesta història són els mateixos que descomptaven els cafès amb llet d'una manera gasiva i cultivaren i cultiven la mala fama dels catalans en aquestes coses. He comptat aquesta història amb la intenció de radicar-nos en els que ens és superior i ens és senzill i que podem viure cada dia com a superior i senzill sense fer massa comentaris, certament, vigilant, però, de no perdre entre tantes subtileses i pedanteries d'experts l'exacta dimensió de la nostra fortalesa: *Catalunya ha estat sempre per a mi aquell cafè amb llet.*

Vull parlar durant els mesos que vindran de totes i cadascuna de les deu exigències que enumera el díptic que anuncia el curs, em penso que amb aquesta o semblants formulacions ens cal parlar d'aquesta dimensió menystinguda d'una manera seriosa. Tot el que no deriva d'aquest nucli d'actituds es podrà corregir i a temps pitjors en vindran de millors, etc., però si persistim en un desarmament espiritual, res ens farà profit. La Renaixença com actitud espiritual és més important que la industrialització, la industrialització ens portà a una crònica lluita social durant molts d'anys culminada amb el que els homes de Quaderns de l'Exili anomenaven El desastre nacional de 1936-1939. No en parlem o en parlem malament, però les ferides no estan guarides, llegiu les memòries d'en Benet i les reserves que fa a un memorial democràtic que depèn de la conselleria de l'interior.

Aquests deu punts ens han de guiar com imperatius, no és fàcil ni formular-los ni glosar-los, Kierkegaard diu en algun lloc que les èpoques es perden no per allò del que parlen si no pel que ignoren. Què estem ignorant com a poble? Que tot comença en el nostre

enfortiment coma tal. Era el que sabia Prat de la Riba i el Canonge Cardó : *Que un país sigui, sigui de debò, i es riurà de les denominacions externes, o les aplicarà ell mateix, car llavors serà, viurà, sentirà, entendrà, serà lliure, tindrà personalitat entre els pobles, serà una nacionalitat indiscutida. Essent intensament ho serà més que afirmant-ho entusiastament amb les forces físiques i morals capolades.*" (Carles Cardó): **1)Agraïment constant per la nostra existència com a poble. 2)Persistència en l'hàbit d'orientar-se. 3)Goig de la realitat .4) Il·lusió per la fecunditat que compta amb el temps.5) Respectar el temps de les preparacions (l'eina).-6) Repetició continuada de la tasca (la feina).-7)Vigilar els engrescaments i les rauxes, sobretot les ideològiques.-8)Confiança habitual amb tots els nostres compatriotes.-9)Lleialtat i fermesa amb els veïns.-10) Densitat verificada de les nostres realitzacions .**

1)Agraïment constant per la nostra existència com a poble.

Els antics mestres d'espiritualitat parlaven de **l'accídia** una noció perduda avui entre la mandra o la peresa , la melancolia renaixentista, l'angoixa existencial i sobretot darrerament substituïda per la depressió en els contorns de la nostra actualitat dominats per la cultura psi. No és gens fàcil acomodar conceptes que corresponen a estats anímics o fenòmens psíquics individuals derivats de les tradicions espirituals a la vida dels pobles i a una noció tan poc observable com estats d'ànims col·lectius. De tota manera com que les narratives dels diagnòstics col·lectius que ens són proposats ho fan continuament ara en un sentit hem estat uns mesos parlant " del català *emprenyat*", ara en un altre se'ns està venent "la Catalunya *optimista*", caldrà que ens aventurem a posar una mica d'ordre en

aquest terreny. Arzalluz deia a uns joves catalans que el visitaven a "*los catalanes os interesa todo menos lo vuestro*". Accídia és una paraula d'origen llatí que al seu torn deriva del grec akedia formada per la a privativa i el terme kedia de kedos. Kedos és la cura d'un altre, sembla que especialment d'un que no pot cuidar-se `per ell mateix, el terme no és abundant en el grec bíblic dels setanta ni en el nou testament, surt per indicar el que Josep d'Arimatea i les dones fan amb el cos de Jesús al sepulcre. El terme akedia, accídia ,descurança cobra vida per tal de significar una tribulació característica de la vida monàstica és la ruptura de la ascési –de tot esforç- i de tota vigilància , l'accídia oscil·la la descurança a l'agitació , hom perd l'impuls cap a l'activitat espiritual i es fa compulsiva la recerca de la "di-versió" sota totes les seves formes i la intensificació de la vida passional. Anselm Grün –un monjo Benedictí Alemany autor d'un munt de llibres d'èxit entre l'espiritualitat més clàssica i l'estil de l'auto ajuda dominant- entén que el nucli de l'accídia és la incapacitat per restar en calma, d'estar en l'instant, d'acceptar el que passa en aquest moment. El remei és " la cura en tot el que es fa , l'acceptació de la quietud i el saber viure des del goig una sana tensió amb el present" .

Per tal d'evitar aquesta dispersió, aquest fugir d'estudi (Arzallus) aquesta oscil·lació constant entre l'optimisme i l'emprenyament en la que sembla que ens estem instal·lant, Ens cal primerament, penso, reforçar-nos en un **agraïment constant per la nostra existència com a poble. Els teòlegs de la accídia monàstica veien molt bé que era sobre tot un pecat contra el primer manament "Estimaràs Déu sobre totes les coses", el refús de la bondat de la creació, d'aquesta radicació en una situació que si se la vol destravada de submissions és perquè se la viu com**

a bona . Catalunya és un poble europeu. És un poble europeu com ho són els bavaresos, els gal·lesos, els escocesos, els sicilians, els llombards, els flamencs, els valons, els gallecs, els bascos, els bretons, els provençals, els borgonyons, els corsos, els castellans, els andalusos, els anglesos, els prussians, els picards. Aquesta enumeració és tal com està subversiva, és subversiva respecte a què? Respecte a la llista d'estats membres de la Unió Europea. L'enumeració podria ser molt més llarga, quan més llarga la fem més ens adonarem de tres **coses** en els darrers cinc-cents anys d'història .a) imperis i regnes que han lluitat entre si, b) ara estan tots ells configurats en els estats que formen la Unió Europea i c) tots ells s'han escampat per tota la resta del món en una aventura europea que ara no sabem valorar correctament... Cfr. Som aquí

Som aquí

Som aquí. Quan Josep Tarradellas va dir als ciutadans de Catalunya des del balcó de la Plaça de Sant Jaume el seu justament cèlebre *Ja soc aquí*, molts, tots, esperàvem que el reconeixement que es feia de la seva figura, la qual encarnava, certament, els discutibles, efímers i compromesos moments d'autogovern de la Generalitat republicana, obriria un procés que ens portés aquella sobirania perduda l'any 1714. Calia generositat i imaginació. No ha estat així. Nosaltres estem ara, tots, en aquell aquí al que Tarradellas arribava i ens hi mantenim. Volem el que volem. I ara volem per tal de conservar aquesta la nostra voluntat, sortir d'un joc confús de mitges paraules, terminis dubtosos, pactes trencats, equilibris inestables, compromisos traïts i sospites absurdes que està esdevenint el tractament de la realitat catalana en la vida política de la mal anomenada democràcia espanyola. No són democràtics els estats que són presons de pobles.

Hem arribat fins aquest moment conservant amb molts esforços aquella tossuda voluntat d'ésser que Jaume Vicens Vives posava a la *Noticia de Catalunya* com el ressort mes íntim de la nostra manera de fer. Aquesta voluntat esta animada d'un desig d'unitat de tots com un sol poble. Aquesta unitat no pot ser ni manipulada, ni caricaturitzada, ni compromesa en un joc verbal de propagandes electorals que serveix per a repartir regidories, alcaldies, consells comarcals, diputacions provincials, eurodiputats, conselleries i presidències de comunitats autònomes de regim comú en un ordenament que comptat i debatut segueix tractant-nos com un poble sotmès.

No podem continuar posant la nostra ànima allí on ens la trituren o ens la mercadegen, en fan befa, escarni o profanació interessada. Fugirem d'esperances falses. Ens reconeixem , certament com a sotmesos, dignes, però, als nostres ulls i amb una entera voluntat de mantenir-nos com el que som.

És ben possible que en els darrers decennis hem fet massa soroll xerrant a tota hora sobre nosaltres mateixos sovint sense cap gràcia i sovint, també , per a dividir-nos ben tontament. Des d'un silenci de renovades gratituds i compromisos fermes oferirem a la generació mes nova un eixos d'orientació perquè pugui créixer en continuïtat amb el millor que ha decantat el nostre poble.

2) Persistència en l'hàbit d'orientar-se.

Estar en el present en el que ara passa..en una tensió sana amb el present...la mediació que permet al moure's no ser un fugir sinó un anar a... té que veure amb el fenomen de l'orientació. Orientar-se és sempre determinar on s'és i saben ton es vol anar determinar **un trajecte**. La Renaixença és un moviment ben orientat i el

catalanisme sabia el que es feia quan va triar símbols forts com l'11 de setembre com a festa nacional. Ho hem glossat en la editorial de Relleu núm. 95 El silenci de la nació viva.

El Silenci de la Nació Viva

No és cap error. Celebrar la Festa Nacional de Catalunya l'11 de setembre no és cap error. És fa en commemoració de la caiguda de Barcelona l' 11 de Setembre de 1714 a mans de les tropes franco-espanyoles comandades pel Duc de Berwick al servei de Felip V de Borbó. Cal corregir constantment als qui es lamenten repetidament , amb major o menor bona fe, que els catalans celebrem les derrotes. No ho fem pas. No s'hi val a equivocar-se més, doncs, i molt menys a induir la falsa necessitat de rectificar actituds de fons quan aquestes són prou netes i prou estimulants si són correctament interpretades: **celebrem la supervivència de la nació catalana com una realitat que era lliure fins l' 11 de setembre de 1714 i que des de llavors no ho ha tornat a ser mai més.** Era lliure perquè tenia lleis pròpies , ara està sotmesa perquè no les té. Celebrem la voluntat de ser que es mantenia viva el 12 de setembre de 1714 i que ha durat fins ara mateix, celebrem la vida constant de tot un poble europeu que és el nostre. Amb el record als que defensaren les nostres llibertats afirmem que volem recuperar la nostra sobirania com a nació lliure entre nacions lliures. És una festa de vida i un cant joiós a la set de llibertats. És la festa del silenci de la nació viva, que malgrat el que a estones pot semblar no es distreu del que li és essencial: la voluntat de recuperar la plena sobirania política.

La gent amb més bona fe substitueix la manca de llibertat política per la riquesa econòmica, les glòries artístiques, la vida esportiva, el teixit associatiu o qualsevol altra cosa en la que podem exhibir una plenitud en comptes d'una mancança. Certament és millor riure que plorar. El silenci de la nació viva oposa als distrets, però, el sentit precís de la seva distracció: la joia de les nostres plenituds no omple la nostra set de llibertats.

La gent amb menys bona fe es queixa de que ens queixem, vol fer passar com a glòria del empresonat les virtuts del carceller, tasca molt difícil que sempre ha fet fracassar tots els saduceus. Ho estem veient en com el poder socialista espanyol tracta els papers de Salamanca o el Castell de Montjuïc. Hom posa condicions per tornar el Castell de Montjuïc a la ciutat de Barcelona, quan pura i simplement s'hauria de demolir com el que és, un símbol de dominació que recorda constantment la derrota, l'ocupació i la violència mitjançant les quals els catalans estem sotmesos des de segles a una voluntat política aliena. El silenci de la nació viva, com el del mar (Vercors, 1942), li retorna a l'ocupant i als seus còmplices la seva qualitat de tals.